

A.J. Kazinski

De laatste goede man

Vertaald uit het Deens door
Femke Blekkingh-Muller

DE GEUS

Deze uitgave is tot stand gekomen met een bijdrage van The Literature
Centre of The Danish Arts Council (Kopenhagen)

Oorspronkelijke titel *Den sidste gode mand*, verschenen bij
Politikens Forlag

Oorspronkelijke tekst © A.J. Kazinski en JP/Politikens Forlag A/S 2010
Published by agreement with Leonhardt & Høier Literary Agency A/S,
Copenhagen

Nederlandse vertaling © Femke Blekkingh-Muller en De Geus bv,
Breda 2011

Omslagontwerp Mijke Wondergem
Omslagillustratie © Stoltzedesign

ISBN 978 90 445 1793 4

NUR 332

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
De Geus bv, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.

Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

Er gaan voortdurend mensen dood. Vaak in ziekenhuizen. Daarom was het plan geniaal. Simpel, op het banale af:

Alle bijna-doodervaringen die bij een arts werden gerapporteerd, moesten worden geverifieerd. Hoe? Op eerstehulpafdelingen natuurlijk. Er zat namelijk een patroon in hetgeen mensen vertelden – mensen die klinisch dood waren verklaard, mensen bij wie de ademhaling was gestopt en het hart niet meer klopte: ze zweefden omhoog. Ze hingen onder het plafond en keken naar zichzelf. Vaak konden ze details beschrijven die hun hersenen onmogelijk in een laatste doodstroef konden hebben verzonnen: dat een arts een vaas had omgestoten, wat hij of zij tegen de verpleegkundigen had geschreeuwd, wie het vertrek in en uit waren gegaan – en wanneer. Sommigen konden ook vertellen wat er in de ruimte ernaast was gebeurd. Maar het gold niet als wetenschappelijk. Daar zou nu verandering in komen.

Het onderzoek zou gebruikmaken van eerstehulpafdelingen, intensivereafdelingen en traumacentra – de plaatsen waar het vaakst mensen werden gereanimeerd. Een deel van het wereldwijde onderzoek hield in dat er plankjes werden opgehangen, vlak onder het plafond. Op die plankjes werden afbeeldingen gelegd, afbeeldingen die naar boven waren gekeerd – onmogelijk van beneden te zien. Alleen iemand die onder het plafond hing, zou het kunnen zien.

Agnes Davidsen maakte deel uit van de Deense onderzoeksgroep. De artsen hadden om het plan gelachen, maar ze hadden zich er niet tegen verzet, zolang ze de kosten voor het aanbrengen van de plankjes maar niet hoefden te betalen. Agnes was erbij geweest op de dag dat het plankje in het Rigshospital in Kopenhagen werd gemonteerd. Ze had zelf de trap vastgehouden toen de klusjesman met de verzegelde envelop in zijn hand naar boven was geklommen en ze had zelf het licht uitgedaan voordat het zegel werd verbroken en de afbeelding op het plankje werd gelegd. Alleen het hoofdkantoor wist wat de afbeelding voorstelde. Verder wist niemand het. Op de achtergrond hoorde je het geluid van een televisie. Het ging over de voorbereidingen voor de klimaat-

top in Kopenhagen. De Franse president, Sarkozy, zei dat Europa niet zou accepteren dat de temperatuur op aarde met meer dan twee procent zou stijgen. Agnes schudde haar hoofd en hielp met het inklappen van de trap. Als hij het zo zei, klonk het volkomen krankzinnig, dacht ze. *Niet accepteren*. Alsof wij mensen de temperatuur van de aarde omhoog en omlaag kunnen draaien, als een thermostaat.

Ze bedankte de klusjesman en keek naar het plankje onder het plafond. Nu hoefde ze alleen maar te wachten tot het ziekenhuis belde met het bericht dat iemand in deze ruimte was gestorven.

En teruggekeerd.

Yonghegong-tempel, Beijing – China

Hij was niet wakker geworden door het trillen van de grond. Daar was hij wel aan gewend – de metro reed precies onder de Yonghegong-tempel door en dreigde voortdurend het driehonderdvijftig jaar oude tempelcomplex midden in de Chinese hoofdstad te laten instorten. Hij was wakker geworden doordat iets of iemand zich over hem heen had gebogen terwijl hij sliep. Naar hem had staan kijken. Hij was er zeker van.

De monnik Ling ging rechtop in bed zitten en keek rond. De zon ging nog maar net onder, de pijn had hem gedwongen om vroeg naar bed te gaan.

‘Is daar iemand?’ De pijn circuleerde door zijn lichaam. Hij kon niet uitmaken of het zijn rug, zijn buik of zijn borst was. Beneden op het tempelplein hoorde hij de jonge monniken praten, de laatste westerse toeristen vertrokken.

Ling trotseerde de pijn en stond op. Hij had nog steeds het gevoel dat er iemand in de kamer was, maar hij zag niemand. Hij kon zijn sandalen niet vinden en liep op blote voeten, onvast, over de stenen vloer. Het was koud. Misschien zit er ergens een bloedprop, dacht hij. Hij haalde moeilijk adem. Zijn tong was gezwollen, hij wankelde. Hij verloor bijna zijn evenwicht, maar wist op de been te blijven. Als hij nu viel, zou hij niet meer overeind kunnen komen. Hij haalde diep adem, een brandend gevoel schoot door zijn luchtpijp naar zijn longen.

‘Help’, probeerde hij te roepen. Maar zijn stem was te zwak, niemand hoorde hem. ‘Help me.’

Ling liep de smalle, vochtige gang in en ging een andere ruimte binnen. Voorzichtig, oranje-rood zonlicht viel door het raampje vlak onder het plafond naar binnen. Hij bestudeerde zijn lichaam. Er was niets te zien. Niets op zijn armen, buik of borst. Een hevige pijnscheut trok door zijn lijf, het duizelde hem. Even deed hij zijn ogen dicht. Hij gaf de strijd op en zakte weg in het duister en een grenzeloos onbehagen. Toen kreeg hij een moment rust. De pijn-aanvallen kwamen in korte schokken, die telkens heviger waren dan de vorige. Hij kreeg een korte adempauze.

Zijn handen trilden toen hij de lade opentrok en hem met aarze-

lende bewegingen doorzocht. Eindelijk vond hij wat hij zocht: een klein, gebarsten zakspiegeltje. Hij bekeek zichzelf in het spiegeltje en zag een van angst vertrokken gezicht. Ling schoof zijn lendendoek een stukje naar beneden en hield het spiegeltje zo dat hij het onderste deel van zijn rug kon zien. Zijn adem stokte.

‘Grote god’, fluisterde hij terwijl het spiegeltje uit zijn hand glipte. ‘Wat is dat?’

Het enige antwoord was het geluid van het spiegeltje dat kapot viel op de grond.

De ouderwetse munttelefoon aan de muur leek hem allesbehalve een verlossende engel, maar het was zijn enige kans. Hij sleepte zich erheen. Een nieuwe pijnscheut deed hem stilstaan. Het voelde als een eeuwigheid. Hij opende zijn ogen en keek naar de munttelefoon waar hij zo hartgrondig tegen was geweest. De overheid eiste dat er een munttelefoon zou worden opgehangen voor de toeristen die de tempel bezochten – als een van hen iets zou overkomen, moest er hulp bij kunnen worden geroepen. Om diezelfde reden was het telefoonnummer van de alarmcentrale met grote cijfers op de muur geschreven en stond er een potje met muntjes naast. Ling stak zijn hand uit en reikte naar het potje; hij kreeg het net te pakken, maar verloor zijn evenwicht en moest het loslaten om steun te zoeken tegen de muur. Scherven en muntjes lagen op de grond. Ling aarzelde. De gedachte alleen al dat hij zich zou moeten bukken, leek hem onoverkomelijk. Zou het bukken naar de glinsterende muntjes, die hij het grootste deel van zijn leven had geprobeerd te mijden, werkelijk een van zijn laatste handelingen op deze wereld zijn? Maar hij wilde nog niet dood, dus hij raapte met trillende handen een muntje op, stopte het in de telefoon en belde de drie cijfers die op de muur stonden. Toen wachtte hij.

‘Schiet op, schiet op’, fluisterde hij moeizaam.

Eindelijk klonk er een vrouwenstem: ‘Alarmcentrale.’

‘Jullie moeten me helpen!’

‘Wat is er aan de hand? Waarvandaan belt u?’

De stem in de telefoon klonk rustig en beheerst. Bijna mechanisch.

‘Ik sta in brand. Ik ...’

Ling zweeg en draaide zich om. Er was iemand, hij wist het zeker. Iemand keek naar hem. Hij wreef in zijn ogen, maar het hielp

niet, hij zag niemand. Wie deed hem dit aan?

‘Ik moet weten waar u bent’, zei de vrouw.

‘Help me ...’ Elk woord dat hij zei, zond een pijnscheut vanuit zijn rug, via zijn keel naar zijn mond en gezwollen tong.

De vrouw onderbrak hem vriendelijk maar beslist: ‘Wat is uw naam?’

‘Ling. Ling Cedong, ik ... Help me! Mijn huid ... staat in brand!’

‘Meneer Cedong ...’ Ze werd ongeduldig. ‘Waar bevindt u zich op dit moment?’

‘Help me!’

Hij hield abrupt op. Opeens leek het alsof iets binnen in hem instortte. Alsof de wereld om hem heen een stap naar achteren deed en hem achterliet in een toestand van onwerkelijkheid. Alle geluiden verdwenen; het verspreide lachen op de binnenplaats, de stem in de telefoon. De tijd stond stil. Hij bevond zich in een nieuwe wereld. Of op de drempel van een andere wereld. Er liep een straaltje bloed uit zijn neus.

‘Wat gebeurt er?’ fluisterde hij. ‘Het is zo stil.’

Op hetzelfde moment liet hij de telefoon los.

‘Hallo?’ klonk de mechanische stem uit de hoorn die aan het snoer bungelde. ‘Hallo?’

Maar Ling hoorde het niet. Hij deed een paar wankele stappen in de richting van het raam en keek naar de drie glazen die in de vensterbank stonden. In een ervan zat water – misschien zou dat helpen. Hij stak snel zijn hand uit, maar greep mis. Het glas viel naar buiten en spatte uiteen op de stenen van de binnenplaats.

De monniken buiten keken op. Ling probeerde naar hen te gebaren. Hij zag hun monden bewegen, maar hij hoorde niets.

Ling proefde bloed en hij voelde dat het uit zijn neus liep. ‘Mijn god’, kreunde hij. ‘Wat gebeurt er met me?’

Even had hij het gevoel dat hij op het punt stond te worden uitgewist. Alsof hij was gereduceerd tot een onderdeel van iemand anders droom en dat diegene nu wakker werd. Hij kon er niets tegen doen. De geluiden om hem heen waren verdwenen. Hij viel. Hij landde op zijn rug en keek op. Het was heel stil om hem heen. Toen glimlachte hij en strekte zijn hand uit naar de lucht. Daar waar een ogenblik geleden het plafond was geweest, had hij nu vrij zicht op de eerste zwak schitterende sterren aan de nachtelijke hemel.

‘Het is zo stil’, mompelde hij. ‘Venus. En de Melkweg.’

De andere monniken stormden naar binnen en bogen zich over hem heen. Maar Ling zag hen niet. Zijn uitgestrekte hand viel slap neer. Hij had een glimlach op zijn lippen.

‘Hij heeft geprobeerd te bellen.’ Een van de monniken had de telefoon in zijn hand. ‘De alarmcentrale.’

‘Ling!’ Een andere monnik – de jongste, een grote jongen nog maar – probeerde contact met hem te krijgen. ‘Ling, kun je me horen?’

Geen antwoord. De jonge monnik keek op naar de anderen. ‘Hij is dood.’

Ze zwegen allen. Bogen een ogenblik hun hoofd. Velen hadden tranen in hun ogen. De oudste monnik verbrak de stilte: ‘Haal de Lopön. We hebben niet veel tijd.’

Een van de monniken wilde de jongen sturen, maar de oudste hield hem tegen. ‘Nee, ga jij hem maar halen. De jongen heeft het nog nooit meegemaakt. Laat hem maar hier blijven zodat hij het kan meemaken.’

De monnik rende weg en de jongen keek de oudste monnik aan.

‘Wat gaat er gebeuren?’ vroeg hij angstig.

‘Phowa. We gaan zijn bewustzijn doorsturen. Straks komt de Lopön.’

‘Phowa?’

‘Phowa helpt het bewustzijn verder door het lichaam en via het hoofd naar buiten. We hebben maar een paar minuten.’

‘Wat gebeurt er als we het niet halen?’

‘We halen het wel. De Lopön is snel. Kom, help me eens, hij kan hier niet blijven liggen.’

Niemand reageerde.

‘Pak vast.’ De jongen en twee andere monniken pakten Lings benen. Ze tilden hem op en legden hem op het bed.

Hij lag een beetje op zijn zij. Toen de oudste monnik hem bij zijn rug pakte om hem goed te leggen, zag hij opeens iets.

‘Wat is dat?’ vroeg hij.

De anderen kwamen dichterbij en keken.

‘Kijk, dáár, op zijn rug.’

Ze stonden nu allemaal over de dode monnik gebogen.

‘Wat is dat?’ vroeg de jongen.

Niemand antwoordde. Zwijgend staarden ze naar het merkwaardige teken dat zichtbaar was geworden op de rug van de monnik Ling. Het strekte zich uit van schouder tot schouder en tot halverwege zijn rug. Het leek een tatoeage of een brandmerk.

Of alsof zijn rug was verbrand.

Suvarna Hospital, Mumbai – India

Drie dagen eerder had Giuseppe Locatelli een mail ontvangen. Of hij kon helpen om een overleden Indiase econoom te traceren. Giuseppe had er niet veel zin in, maar hij wilde dolgraag weg uit India en hoopte dat dit, als hij zijn taak braaf en plichtsgetrouw vervulde, een opstapje zou zijn naar een betere baan op een Italiaanse ambassade ergens anders. In de Verenigde Staten misschien. Daar droomde hij van. Washington. Of het consulaat in New York dat alle zaken die iets met de VN te maken hadden, behandelde. Alles liever dan deze stinkende straten. Daarom had hij zonder aarzeling ‘ja’ gezegd.

Het was een lange, moeizame rit, ook al was het nog vroeg in de ochtend. De taxi kwam maar langzaam vooruit door de nauwe straten van de sloppenwijk. Giuseppe had de eerste week in India meteen geleerd dat je de armen niet moest aankijken. Je moest ze nooit in de ogen kijken – dat was de reden dat reizigers die hier voor het eerst waren altijd een sliert bedelende kinderen achter zich aan hadden. Als je strak voor je uit keek en je ijskoud hield, lieten ze je met rust. Als je in India de straat op ging, moest je doen alsof de armoede niet bestond en pas huilen als je weer alleen was. Anders werd je kaalgeplukt.

De taxi stopte.

‘Suvarna Hospital’, sir.

Giuseppe betaalde de chauffeur en sprong uit de auto. Er stond een rij voor het ziekenhuis. Jezus, er stonden overal rijen in dit land. Een rij voor het strand, een rij voor het politiebureau, een rij voor elk kliniekje dat ook maar een pleister of een stuk verband had. Giuseppe baande zich een weg door de wachtenden zonder iemand in de ogen te kijken, zonder zijn omgeving zelfs maar te registreren.

Hij sprak Engels tegen de receptionist. ‘Giuseppe Locatelli. Italiaanse ambassade. Ik heb een afspraak met dokter Kahey.’

Dokter Kahey trok zich niets aan van de werkdruk. Hij maakte een kalme, beheerste indruk en terwijl ze de trappen naar het mortua-